

פרשת מקץ

אוצר החכמה

ויהי מקץ שנתים ימים [מא א]. מקץ פרש"י כתר גומו מסוף. ולכאורה מ"ט לא פי' כן על קץ כל בשר [לעיל ו יג]. אבל ודאי היה ידוע לרש"י פי' קץ שהוא סוף, אבל הגידון כאן אם מקץ שנתים קאי על הא שנגמר העונש והוצרך לגאלו, וא"כ היה חלום פרעה קודם גמר השנתים ימים כדי שתהיה הגאולה בגמר שנתים ימים, ופרש"י קא אתי לאפוקי מזה אלא שפרעה חלם אחר השנתים.

אח"ח 1234567

ויצא לבם ויחרדו איש אל אחיו [מב כח]. בירושלמי ברכות פ"ב ה"ח כד דמך ר' סימון וכו' א"ר לוי מה אם אחי יוסף על שמצאו מציאה יצא לבם דכתיב ויצא לבם אנו שאבדנו את ר' סימון בר זביד על אחת כמה וכמה. נראה בהסבר מה שדימו חז"ל זה לזה משום דבעצם הא בכה"ג שיש מציאה ויש חשש סכנה צריך לברך הטוב והמטיב ולהתפלל שלא יפסידו, כדאיתא בפ' הרואה [ס א], והכא היה רק חרדה מאתם. וצריך לומר שהחרדה היתה דמאחר דהשי"ת נהג אתם עתה במדת הדין לא מסתבר שעתה ימציא להם מציאות, ולכן כ"ש במיתת אדם גדול שיש לחוש כיון שמדה"ד שטוחה ח"ו.

ויאמר גם עתה כדבריהם כן הוא וגו' [מד י]. פרש"י אף זו מן הדין אמת,

כדבריהם כן הוא שכולכם חייבין בדבר עשרה שנמצאת גניבה ביד אחד מהם כולם נתפשים. ותמוה מאוד הא אין הדין כן ואפילו הסכימו ע"ז יוסף והשבטים. וצריך לומר שאף שבידי אדם אין נענשים, אבל בעצם לפי מדת הדין יש בזה עולה על כולם, שאם היו חוששין הרבה לאיסור גניבה עד שהוא מאוס טובא היתה מהם השפעה על כל שבסביבותם שיודעו מאיסור גניבה, כי כל אדם יש לו להשגיח בגופו ובעצמו על כל דבר איסור באופן שכל הרואה אותו יבין שצריך להתנהג כן, ואם לא היתה השפעתם על איזה מהחבורה הוא ראיה שגם הם אין חוששין כ"כ, ולכן יש להם ליענש, אך הוא מחסדי השי"ת שאינו מעניש אותם, אבל האדם יש לו להתכונן אז במעשיו כשנמצא אחד ממקורביו שמולול באיזה מצוה ואיסור. ומצינו בשמואל שבקרא [ש"א כה א] וימת שמואל נאמר ויקם דוד וילך למדבר פארן, והוא משום שבחיי שמואל לא היה צריך לברוח מארץ ישראל אלא הי' סגי ללכת אל שמואל, ששם הרי כל הבאים להרע לו ואף שאול בעצמו בראותם את שמואל היתה ההשפעה גדולה מאוד שגם הם הכירו את האמת ולא יכלו לעשות שום דבר שאינו כהוגן, אבל כשמת שמואל ולא היה מי שהשפעתו גדולה הוכרח לברוח לפארן, והוא על דרך דלעיל.